

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Torat emet

Abraham Josua Heschel

עשוהי מהרבא, לשה

Lemberg, 625 = 1865

אציו תשרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9406

החומר והסך של גשמייות הסוחס המעיין ומעכב את הכובע
 בו ולריך האדם לחפר כבוע ההוא ולהסיר המסך המבדיל
 המעכב את הכובע ה"ל יש לדיק אשר הקב"ה מתנהג עמו
 במידת חסדים המגוליס מים חיים ומדריך עלמו להבורח ב"ה
 אבל יש בני אדם אשר מסכים גדולים יש להם ואדמת וארציות
 חומרו יסתום מאוד המעיין ולריך הקב"ה לסבב אליו ולגלגל
 אליו ע"י מידת הגבורה ולהסיר ממנו המסך והוא נתגלה אליו
 המעיין ונפתח אליו הכובע וילאו ממנו מים חיים ר"ל מ"ן נוקבין
 מתחיל לעילא ע"י התורה והמלות וזה הבחינה נקרא עבדי
 יחק הם השליחות של מידה זו אשר הקב"ה מגלגל מדרות
 על האדם ע"י שלוחי הדין ואחר כך כשיפתח המעיין אזי
 נסתלק מהאדם כל המדרות והדינים וכל הגבורות נמתקים
 ו"ש ויבואו עבדי יחק שלוחי הדין שעושים פעולתם ופוחטין
 המעיין אזי נסתלקו מהאדם הדינים ונמתקים הגבורות
 ומתפכין למיניגורים ולפרקליטין ו"ש הכתוב וינידלו ע"ד
 ממגד תבואת שמש שננתקין ע"י ו"ש על אודות הבאר אשר
 חפרו ר"ל שפתחו הבאר אשר היא סחומה מתשכת החומר
 ויחמרו לו מלאו מים אשר יולאיש מכל האדם כשיפתח אור
 נפתחו והוא נמתקים הדינים ומתחיל להטנוץ אור ההכמה
 ואור התורה והמלות וממשכין מ"ן נוקבין לכל העולמות וכל
 הדינים מתפכיס לרחמים ומסדים גדולים אמן כן יהי
 רלון :

בפסוק

ויזרע יחק בארץ ההוא וימלא בשנה ההוא
 מאה שערים ויברכהו ה' הנה רש"י ז"ל פירש
 שאומר זה למעשרות ה"י ונראה דרש"י בא לתרץ דהנה
 באמת אמרו חז"ל אין הברכה שורה בדבר הנמדד וכאן שהי'
 מידה ונבול והאיך נשתלחה בה הברכה ולכך פירש"י דאומר
 זה למעשרות דהנה טעם שאין הברכה שורה בדבר הנמדד
 הוא משום דכיון דאדם מקפיד למתנותו וטתן בה מידה ונבול
 איך להתברך ולכן פירש"י דאומר זה למעשרות שזה המנין
 היה לריך לדבר שבקדושה כקדושת מעשר וכיון שהשרה על
 התבואה חיות הרוחניות של הקדושה ודבר רוחני טבעה
 להחפשט עד אין שיעור לכך ויברכהו ה' :

או

יש לומר דהנה בגשמייות המקום מקמץ ומגביל אל
 הדבר ההוא וא"א ליכנס בתוכו יותר מן החלל של
 הכלי או המקום המקיפו אבל הרוחניות אין מקום שיוכל
 להקיפו והוא מתפשט עד אין שיעור וערך והנה אמרו חז"ל
 חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולן היו ידועין למשה חוץ
 מאחד שלא השיג שגא' וחכמיהו מעט מאלקים ואלו הנו"ן
 שערי בינה הם כל חלקי הבריאה אפי' בלומחים בכל
 אחד כגום כח וכל חלק רוחני מן החמשים שערים ולכך יש
 לומר דרך רמז דעבור זה שיעור תרומה גדולה תרי' ממאה אחד
 מחמשים דכמו דבחתמים שערי בינה הרוחניים יש שער
 אחד שאינו מתגלה לבני אדם ואפילו למשה רבן של כל הנביאים
 כי ככל הדברים אשר כתום בהם כחות מכל החמשים שערים
 כמו התבואה לכך אמרו תורה להפריש חלק אחד מחמשים

חלקים לו והי' קודש להשם דוגמת שער החמשים
 קודש קדשים וטמיר ונעלם מבני אדם וזה נקרא תרומה
 גדולה שהוא אחד מנו"ן שערי בינה נבד ניו"ן גדולה הכתובה
 במצבת וול"ר חסד שהוא מסטרה דבינה ושם אהון דבריה
 כוודע וא"כ בכל דבר שהלריך עושה לעטה הוא דוגמת
 הקדושה למעלה ולכן נחשב כאילו הם כפולים ונמלא
 עיבודת הלריך הם מאה שערים כיון שמתקשר הגשמי
 הרוחני ועושה עיבודא למטה ומעורר שורשו למעלה הרוחני
 נבד דבר זה ושור' על עש' זו רוחניות הקדושה
 ממילא חל על הדבר ההוא ברכת השם ו"ש ויזרע יחק
 בארץ ההוא שהיה מקום תיקבל ארץ הזו וגם שנה זו והי'
 מוגבל בזמן ובמקום אך ע"י שהמליא מאה שערים שהתקשר
 במעשיו להחמשים שערי בינה העליונים וקשר חמשה
 במעשיו למטה לכללם בקדושה הרוחניות ונעשו חמשה
 שערים וע"י השרה ברכה על הזריעה זו והם שאמר ויברכהו
 והסן :

פרשת ויצא

ויצא

יעקב תבאר שבע וילך חרנה : אמרתי לחי
 ככאן מה ששמעתי מכבוד אדוני"ו רב כ"י חפ"י
 שאינו יודע לכון על נכון והוא שיך לחנוכה וכן חתרו
 דחנוכה לשון חינוך שמתוכין הדבר ההוא כמו דמלינו
 בנדי כהונה שנאמר למלא בס' אה ידם לכהן כו' דהיינו
 כל דבר אשר נעשה ונתיחד להשארת קדושה עליונה לריכס
 מקודס לעשות כלי והכנת ובית קיבול שהיה מקום לקדושה
 הבאה אח"כ לשרות בדבר ההוא וזה נקרא חינוך כמו שמתוכין
 הנער במלות שהי' כלי מוכשר לקבל טהרה והשראו קדושה
 אח"כ בעת שיגדל והי' יעקב אביו הסתכל ביסוד עליון שם
 בראשית המחשבה וראה שיסוד העולמות הם כנ"י כמו שמתוכין
 חז"ל ישראל עלה במחשבה תחילה בראשית ברא אלקים את
 השמים בשביל ישראל שנקראו ראשית והם נקראו חב"ד
 הראשי' שמתנה הופתה העולם כי הם יסוד כל העולמות
 עליונים ותחתונים ובמחשבה שם נקראו אבן בלשון יסוד
 שם בראש הדבר נתאחדו כללות ישראל באחדות התמידי
 במזל העליון והנה יעקב אביו נתן שכלו ומחשבתו היתה
 מוחו על זה הענין מה שהשתוקק יעקב להוליא הדבר תחת
 אל הפועל משורש אשר שם רועה אבן ישראל הנה השם
 ההתפשטות לנטוע את כנסת ישראל בנין שלם בכל עמית
 בשנים עשר שבטי י"ה המכוונים נבד י"ב גבולי ארבעים
 ולהיות המרכבה שלימה בששים רבוא ישראל כמו שמתוכין
 חז"ל אין השכינה שורה על פחות מסי' רבוא ולהיות קומת
 שלימה מכתם איברים ופרקים ולהיות הכל מקוון
 העולמות העליונים ואורות הקדושים ולהוליא זה
 מן הכלל אל הפרט על זה הניח יעקב ראשו ומחשבתו
 והו' שהכתוב מכה שיעקב הניח ראש על אבן זה
 דוגמת

בשלמא ור"ל שהיה מחשבתו וטבלו בדביקות קדוש' על אבן הראשה הניל אף שאין מקרא יולא עירי נמו שמבואר בפסוק . רק שרמו יעקב במחשבתו בכל מעשה ידו אל דבר אחר אל האבן הרוחני הראשית המחשבה הוא פינת יסוד כל העולמות להיות הראשית עליון אל בחינה התחתונה הוא המעשה גופני ובכל פרטיו להיות הבנין מפואר מפלטרין ידעתי ומאדרין זו מנו שונים להיות בעולם כמה מיני דבר אחר כל אחד אינו דומה לחבירו וכל אחד ממונה לדבר אחר זה הדיק ממונה למשך חכמה בעולם לעולם זה למשך חסדים וטובות לעולם זה למשך חכמה בעולם זה נילוח לעולם כל מיני המשכות והשפעות מידה ומידה זה היה עובדא של יעקב שעשה למטה יסוד שורש הרוחני כנגדו והסתכל באחדות של כנסת אל עד סוף כל הדורות עד ביאת משיחא ואח"כ ראה יעקב יקדשו הירוש ומרבין של כ"י כמו דאית' על פסוק ויקח המקום שראה המורבן ביהמ"ק וגדל מרון אף ודיין על אשר יעברו על ישראל ח"ס וילא יעקב מבאר שבע מלא מלאותו הסתכלות של היסוד עליון אשר משם שבע לכל השבע מדות המכוונת בשם שבע וילך חרטה בכל באותו הבחינה של המרון אשר יהי' ח"ו על כני' לו אשר גדול מזה מאוד בהרגישו גודל הצרות אשר זרעו בגלות ותהיה להם ירידה ח"ו . ח"ס ויפגע ר"ל לבד מזה הארץ שהרגיש שיהיה לזרעו אף מיד הרגיש בצערו של מקום כביכול מקומו של עולם אשר ראה לו דר וחשש יעקב מאוד על אשר השכינה כביכול וכן שם כי בא השמש היה לו לינה ר"ל שנחשך לו שם מחמת לער של ישראל וגלות השכינה ועי"ז נפסק יקח ומאבני המקום וישם מראשותיו היתה מחשבתו זה הדבר ולכך כתיב מאבני לשון רבים זה קאי על יסוד כ"י שנפרדו ח"ס ויחלוס ר"ל לשון חזוק שהתחבר מחד במחשבתו על דבר הירוש ר"ל מחמת שזה בלשון יד' היה כמות אף שלעמי הבשר דמה שהגלות אינו למטה בארציות ח"ס והנה סולם מוצב ארצה וראשו השמימה אבל באמת שורש הגלות נוגע עד רוס השמים הדבר נשתי' כי בעת הגלות יש חשות כח למעלה ונפגם ישראל השפע עליונה . והנה מלאכי אלקים עליוס ויורדים בכל בחמת ע"י הגלות יש עליה לכמה נילוצית קדושות קראים מלאכי אלקים) אשר הם עוליס מעומקא דתהומ' כמו שחמרו לו ישראל אלא כרי שיחוספו עליהם גרים כמו שאמרו ולחיות אצל גס ע"י ישראל יש חס ושלוס ירידה לכמה נילוצית למען הנהיגם מלאכי אלקים אך יעקב הזכיר א"ע והנה עליו שיוון שבכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם ויגלו אבן לו אלא לערו של המקום ב"ה והנה הוא

י' ראה שיעקב הפסיק מחשבתו מחמת לער השכינה זרע ישראל ואז הבטיח לו השם אני אלקי אברהם אביך וכי' הארץ אשר אתה שוכב עליה ר"ל מס שאתה דואג עליו בוודאי אתננה לך ולזרעך והנה אני עמך ושמרתך ר"ל אף שהם בגלות אני אהיה עמהם ואשמור אותם והטיבותיך אל הארץ ר"ל אף שגלו אני אשוב את שבותם ואקבץ את נרצחם מקצה השמים עד אס עשיתי את אשר דברתי לך ויקץ יעקב משנתו ר"ל מבחי' שיהיה בהסתלקות המוחין מחמת חשכת של גלות ולערן של ישראל . ויאמר אכ"י יש ד' במקו' הזה ואני לא ידעתי שאני דעיתי כי ח"ו פשהס בגלות הקב"ה עזבם והם בהסתר פניס ואין משגיח עליהם אבל אני רואה שהשם במקום הזה ששכינה עזונו היא עמם בגלות ואין זה כי אס בית אלקים זה שער כו' אי' בוודאי הוא לטובתם ואז חזר יעקב למחשבתו ראשונה ויקח את האבן אשר שם מראשותיו ר"ל זה היסוד אשר היתה ראשו ומחשבתו עליו וישם אותו מצבה ר"ל שפעל והעמיד אותה קומה שלימה ויזק שמן על ראשו ר"ל שהמשך למעשה ופעולה זו שמן הוא כינוי לחכמה עליונה ומשם משך שפע וחיות וקדושה ויחוד המחשבה הוא חכמה עילאי לכ"י אשר הוא אבן היסוד ונעשה ממנה בנין שלם בכל איברים ופרקים וחדרים המפוארים ובה מדור לשכינה ויחוד למקום ב"ה להתחבר עם כנסת ישראל קודשא בריך הוא ושכינתים והו שאמר ויקרא שם המקום בית אל שהוא בית ומדור של השכינה הנקרא אל ח"ס' וחולס לו שם העיר לראשונה ר"ל דבאמת שגם קודם שעשה יעקב זה גס כן היו כל הדברים בכח יוד עליון כי היא היתה ראשית המחשבה ושורש של כללות כנסת ישראל דור ודור עד עיקבות משיחא רק שהיתה בבחינת לו כי אבר אחד באדם ששמו לו והוא נקרא נסכי אשר מזה האבר נתהווה בנין האדם שהוא עולם קטן כל רמ"ח איבריו וגם לעת התחי' יבנה כל הנוף מזה האבר כי זה האבר אינו נרקב אס כן שכל הנוף נבנה ממנו על כן יש באבר הזה כח וחיות הרוחני של כל רמ"ח איברים והוא כמו היולי הכלול מכל הצורות כן הוא אבן הראשה שהיתה ראשית המחשבה הכולל ומקפת הכל מס שהיה ומה שעמיד להיות רק שיעקב פעל זאת להוליא הדבר מכה אל הפועל אבל לא נאחדש שום דבר כי הכל הי' אז בכחו י' בבחי' לו אבל יעקב בגאו וקרא שמו בית אל ביתא דשכינתא ויותר אין להארך :

א י"ל ויקח מאבני המקום ר"ל דהנה אמרו חז"ל דעמיד הקב"ה לעשות מחול ללריקים . וכ"א מראה באמצעו הנה זה אלקינו וכי' כדי להביך זה הענין של המחול הזה נראה דהנה אמרו חז"ל דכ"א נכוה בגחלתו של חבירו לכאור' מה זה ענין של גמול ותענוג כזה כיון דא"א לכנוס במחיצת חבירו ואף שהוא עולם שאין בו לא קנאה ולא תחרות אבל מ"ע אין זה שלימות האמיתי כיון דלכל אחד חסר שלימות חבירו אך ידוע דמחול היא עוגל נקבה תסובב נבר וידוע

וידוע דבעינן כל החלקים שזה ואין חלק א' שחשוב יותר
מחבירו כמובן באותיות התורה הקדוש כי באמת בקו היותר
בסדר האלף בית בודאי האלף קודמת למ"ו כ"ב דרגין.
אבל אם תמדרס בענולה אז תמלא שיהיה שום האלף עם
המ"ו כי הם עומדים זה אלל זה בחי' א"ת ב"ש שאל"ף
סמוכה למ"ו וזה שהקב"ה יעשה מחול לדרקים ר"ל לדעתי
דימשאו כל העולמות וכל המידות ולא יהיו שום מיעוט בשום
דבר ויהיה אור הלבנה כאור החמה ולא יהיה שום קנאה :
כי הוא ית' יפיע אור לא ובסיר אשר מבסירתו יתנוץ
אור לכל העולמות בשום וכל הדרקים ינישו בזה התענוג בשום
כי לעתיד יתחדו האותיות הריש דרגין דהוא האלף עם סוף
דרגין דהוא המ"ו. ואז יהיה האור זורח ומקיף אותו מכל צד
בשום וזהו בחינת מחול. והנה באמת יעקב היה עובד השם
בדביקות גדול והלך במחשבתו עד אין קץ עד שהגיע לרום
העולמות העליונים ואשר הם גבוהים מן כ"ב אחוין למעלה
מכל המלאכים ופגע ביחוד עליון במקומו של עולם אשר על שם
נאמר במופלא ממך לא תדרוש כו'. וז' וילא יעקב מבאר
שבט ר"ל שילא מזה הבחי' של השבע מדות וילך חרנה
אל עלמא דחירות שם נדבק אל היחוד העליון. ויפגע במקום
ופגע במקומו של עולם כביכול באור האחדות. וז' וילן
שם כי בא השמש ר"ל מחמת אור הגדול המכהה אור עיניו
של אדם ואז חזר יעקב למדריגתו לתוך המדות לבחי' הכ"ב
אחיון והתחיל לעבוד את השם בבחי' אור החזר דרך א"ת
ב"ש מסוף דרגין היא המ"ו לילך ממנה למעלה : וז' ש
רז"ל עשאו כמרוצ לשמרו מן החיות רעות ר"ל מחיות
ודביקות אשר הוא רע וז' ויש מראשותיו ר"ל ראש ת"ו
שהתחיל בראש מן המ"ו וז' ויקח מאבני המקום ר"ל מן
אותיות התורה הנקראים אבנים כמו שמלינו בספר יצירה
אבן א' בונה ב' בחים וישכב במקום ההוא ע"ד שכתב
בזהר הקדוש ויש כ"ב ר"ל כיון שכל אות כל אחד כולל
מחבירו וכל הדברים כלולים מן כ"ב אחיון א"כ אין מוקדם
ומאוחר בתורה כיון דבמקום הזה יש כללות כ"ב אחיון
א"כ אין חילוק בין כסדרן או למפרע והכל הולך אל מקום
א' והבן :

וירא ד' כי שואה לאה ופתח את רחמה כו'. איתא
במדרש ובר"ה ז"ל כי שואה לאה שואה מפעה
עשו בעיני'. י"ל עפ"י פשוטו דבודאי יעקב לא ה' שואה
אוחה וכן משמע בקרא שאתרה כי עתה יאבני אישי דמשמע
דמעיקרא לא היה שואה אוחה רק שהיתה נעדרת אהבה וע"י
הבן נולד אהבה ביניהם רק הא דקרא לה שואה משום
דשואה מעשי עשו בעיני' והיתה שום ליעקב במדה זו שגם
יעקב היה שואה לעשו מאור ומחמת שהי' במדה זו לכך זכתה
להוליד. וי"ל בדרך רמז שואה מעשי עשו בעיני' ר"ל בעיני'
שלה לאה שהיא שואה מעשי עשו כמו שדרשו חז"ל ועיני
לאה רכות שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו שהיו הכל
אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול

וסקטנה לקטן. ולכך היתה בוכה עי"ש והנה י"ל דבאמת
יעקב ראה בנבואה שרחל הוא בת זוגו לכך ראה את רחל
והראה לה חיבה אבל על לאה לא עלה בדעתו שהיא בת זוגו
וטעה ב"כ שחפול בחלקו של עשו כמו שהי' העולם אחרת
לכך לא היה אוהב אותה כי איך יאהב אשה נכרית אשר
אין לה שייכות עמו אבל ח"ו לא היה שואה אוחה כי לא היה
ממנה שום דבר רע לזה עשה הסי' שפתח את רחמה והוליד
ממנו תמלה בנים קודם לרחל ובהם הבין שגם היא בת זוגו
וחו ותקרא שמו ראובן ר"ל ראובן ע"י ראובן ע"י שיהיה
שאינו בת זוגו ועי"ז יאבני אשי שיבין שהוא בעלי ויאהב
אותי כרחל וק"ל :

עוד אמר אדמו"ר הרב נ"י איך שמו הסדרה יש לומר
מוסר לעלמו ולפנות מחשבתו מן הבלי והטעות
המדומה ולדבק א"ע באהבת הבורא לעבדו בתורה ובמצוות
בשכל אמת ועבודה זרה ועיקר בכל המעשים שאדם
הן דיבור או הילוך שמיעה או ראי' שכיבה וקומה בלתי
יהיה מעוטף שכל אמת לעבודת הבורא ולא ולמד מאבותיו
הקדושים נעשה תורה ושכל גדול וקדוש ואיך תמיר הקדושים
מספר לנו איך יעקב הלך מבאר שבט והאיך יטן והדברים
שדיבר עם בת זוגו והאיך ששק לרחל והאיך שהיה יושב
לאן לכן זמה שעשה במקלות. מזה הבין האיך כל מעשיו
מגדול ועד קטן היה בהשכיל ובחכמות חלקות והאיך רמז
לדברים עליונים ונוראים וכשארם מסתכל על זה רחמי' ו
להתלבש בזה וכלימה ועונה גדולה האיך היא נבאר
דעת ואף אם לומר או מחפלה הוא בלא שכל ומחשבות
וקדושים וחשוקי רק כאיש מולם והלואי שחלם לנו בטקף כח
חלומות של יעקב ולהיות מחדמי' בשכלינו ובמחשבתנו איך
שהאדם סולם מוסב ארצה בתוך ארצות ונשמות : אבל ראש
זה מגיע שמימה. שכלו ושורש נשמתו דבוק למעלה בשמי'
והנה מלאכי חלקים עולים ויורדים בו ר"ל כשארם מביני
לבו לעבודת השם אזי מעלה כל המלאכים לרום השמים
העליונים ונותן בהם חיות ובאם לא ח"ו ויורדים בו
להם ירדה ע"י כמשחז"ל מתישין כח של מעלה חס ותלם
וגם לר"ך האדם להיות במחשבתו תמיד איך שכל חיות
עליונים תלויים במעשי האדם הן להעלות או להוריד הו'
והנה ה' נבב עליו שר"ך האדם לחשוב איך שהוא ית' עומד
עליו ורואה במעשיו ומזה יבואו ליראה גדולה והלואי שיהיו
כחולמים של יעקב : ועיקר שר"ך האדם לקדש אבריו
ולהיות כל איבריו ראשו ופניו ידיו ורגליו מרכבה לטובת
חה אינו תלוי באמירה רק שר"ך להיות כן ממש בפ' באמת
כל אבר בלי שום פגם רק קדוש בקדושה עליונה. ולעשר
דעתו וידיעתו ומחשבתו לדעת עליון ולהתייחד נפשו ורוחו
וגשמתו בשמו הקדוש הו"ה ב"ה ביחוד האמת ואז יוכל
להמשיך שכל אמת לעבודת הבורא ברוך הוא וברוך שם
לתורה ולתפלה. ועוד שר"ך בזה ודפמ"ח :

וישאל